

Pedagogika ogólna
Część I - Pedagogika jako nauka
Wykład
Piotr Magier

1. Warunki zliczenia

1.1. Konieczne

1.1.1. Zdany egzamin ustny (możliwość zdawania egzaminów połówkowych)

1.2. Dodatkowe

1.2.1. Aktywne uczestnictwo w zajęciach

1.2.2. Realizacja zadań do indywidualnego opracowania

2. Literatura

2.1. Obowiązkowa

2.1.1. Z. Kwieciński, B. Śliwerski (red.), Pedagogika. Podręcznik akademicki, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2007.

2.1.2. S. Kunowski, Podstawy współczesnej pedagogiki, Warszawa: Wydawnictwo Salezjańskie, 2001.

2.1.3. M. Łobocki. Teoria wychowania w zarysie, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls, 2008.

2.2. Uzupełniająca i do wyboru

2.2.1. T. Hejnicka-Bezwińska, Pedagogika ogólna, Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, 2007.

2.2.2. M. Nowak, Teorie wychowania, Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, 2008.

2.2.3. M. Łobocki, ABC wychowania, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2003.

2.2.4. R. Schulz. Wykłady z pedagogiki ogólnej. Perspektywy światopoglądowe w wychowaniu, Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2003.

2.2.5. B. Śliwerski (red.), Pedagogika. Podstawy nauk o wychowaniu, Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Pedagogiczne, 2006.

2.2.6. Okoń W., Dziesięć szkół alternatywnych, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne 1999

3. Wprowadzenie – uwagi metodologiczne

3.1. Cel wykładu: Wprowadzenie w rozumienie pedagogiki jako nauki; pedagogika ogólna jako nauka metaprzmiotowa

3.2. Termin – pojecie – desygnat

3.3. Typy definicji

- 3.3.1. Strukturalna
- 3.3.2. Funkcjonalna
- 3.3.3. Genetyczna
- 3.3.4. Historyczna
- 3.3.5. Klasyczna

3.4. Typologizacja

4. Pedagogika – uwagi terminologiczne

4.1. Etymologia terminu pedagogika

- 4.1.1. *pais* – chłopiec , dziecko
- 4.1.2. *paidagogos* – niewolnik opiekujący się chłopcem
- 4.1.3. *paidea* – model wychowania

4.2. Pojęcie

- 4.2.1. Rozumienie szerokie – tożsamy z wychowaniem
- 4.2.2. Rozumienie wąskie – specyficzne, techniczne - nauka o wychowaniu

4.3. Pedagogika a nauki pedagogiczne (edukacyjne, o wychowaniu) – użycie synonimiczne; skutek dyskusji dotyczącej spójności pedagogiki jako nauki; jako skutek różnych tradycji uprawiania pedagogiki

5. Geneza pedagogiki jako nauki

5.1. Jan Fryderyk Herbart (1776-1841) – twórca pedagogiki naukowej

- 5.1.1. Kryterium administracyjne – habilitacja z pedagogiki; utworzenie katedry pedagogiki na uniwersytecie w Królewcu.
- 5.1.2. Kryterium treściowe – pedagogika jako nauka złożona: etyka – służy ustaleniu celów wychowania; psychologia – służy ustaleniu metod wychowania

6. Pedagogika w Polsce

6.1. Przed II Wojną światową

- 6.1.1. 1926 – utworzenia katedr pedagogiki na UJ i WU
- 6.1.2. Działalność H. Rowida (1877-1944), S. Hessena (1887-1950), Z.Mysłakowskiego (1890-1971)
- 6.1.3. S. Hessen „Podstawy pedagogiki” 1923 r. Berlin / 1931 r. w języku polskim
- 6.1.4. Pedagogika w KUL – Z. Kukulski (1890-1944 – od 1917 roku dr UJ, od 1923 – dr Hab. UJK.) S. Kunowski (1909-1977); T.Kukołowicz – Kierownik Sekcji pedagogiki na WNS od 1981 roku

6.2. Po II Wojnie światowej

- 6.2.1. Do 1949 r. kontynuacja badań pedagogicznych z okresu II RP
- 6.2.2. 1949-1953 – Dominacja pedagogiki marksistowskiej i radzieckiej
- 6.2.3. 1956-1998 – Krytyczna percepcja treści pedagogiki zachodniej
- 6.2.4. 1989 – poliparadygmatyczność w uprawianiu pedagogiki

6.3. Pedagogika polska współcześnie

- 6.3.1. Orientacja psychologiczna (M. Łobocki)
- 6.3.2. Orientacja socjologiczna (R. Miller, Z. Kwieciński)
- 6.3.3. Orientacja normatywna
  - 6.3.3.1. Normatywno-filozoficzna (S.Kunowski)
  - 6.3.3.2. Normatywno-ideologiczna (H. Muszyński)
- 6.3.4. Orientacja eklektyczna (T. Kukołowicz)

7. Pedagogika jako nauka: kryteria autonomii naukowej pedagogiki

7.1. Kryteria zewnętrzne

- 7.1.1. Zapotrzebowanie społeczne
- 7.1.2. Naukowcy
- 7.1.3. Jednostki administracyjne
- 7.1.4. Dorobek naukowy
- 7.1.5. Ciągłość historyczna

7.2. Kryteria wewnętrzne

- 7.2.1. Przedmiot badań
- 7.2.2. Metody badań
- 7.2.3. Język
- 7.2.4. Struktura

8. Przedmiot badań pedagogiki

8.1. Przedmiot materialny

- 8.1.1. Pojęcie przedmiotu materialnego
- 8.1.2. Wychowanie jako przedmiot materialny pedagogiki

8.2. Przedmiot formalny

- 8.2.1. Pojęcie przedmiotu formalnego
- 8.2.2. Przedmiot formalny pedagogiki:
  - 8.2.2.1. Wartościowanie, postulowanie, melioracja procesu wychowania
  - 8.2.2.2. Badanie wychowania w jego złożoności - wieloaspektowość

9. Metody badań pedagogicznych

9.1. Teza o podporządkowaniu metod badawczych przedmiotowi badań (realizm poznawczy)

9.2. Podział na metody nauk matematyczno-przyrodniczych i humanistycznych według Stefana Kunowskiego

- 9.2.1. Metody matematyczno-przyrodnicze: obserwacja, eksperyment, metody statystyczne
- 9.2.2. Metody humanistyczne: analiza artefaktów, analiza tekstu, metody porównawcze

9.3. Podział na metody ilościowe i jakościowe

- 9.3.1. Pojęcie i cel metod jakościowych i ilościowych
- 9.3.2. Porównanie metod jakościowych i ilościowych

10. Metody badań pedagogicznych - geneza, analiza historyczna

- 10.1. Stanowisko W. Diltheya (1833-1911)
- 10.2. Stanowisko W. Windelbanda (1848-1915)
- 10.3. Stanowisko H. Rickerta (1863-1936)
- 10.4. Stanowisko M. Webera (1864-1921)

11. Język pedagogiki

- 11.1. Zależność języka pedagogiki (nauk humanistycznych) od języka potocznego
- 11.2. Zależność języka pedagogiki od języka innych nauk (zwłaszcza humanistycznych)
- 11.3. Wieloznaczność języka pedagogiki (języka humanistyki)

12. Podstawowe terminy pedagogiczne:

- 12.1. Wychowanie
  - 12.1.1. Rozumienie szerokie – każda aktywność człowieka powodująca zmiany w zachowaniu
  - 12.1.2. Działalność celowa, świadoma, systematyczna, metodyczna, prowadzona przez fachowców
  - 12.1.3. Pojęcia wychowania według S. Kunowskiego
    - 12.1.3.1. Prakseologiczne - działalność wychowawcy
    - 12.1.3.2. Ewolucyjne – proces zmian, rozwój
    - 12.1.3.3. Adaptacyjne – efekt, cel, stan zamierzony
    - 12.1.3.4. Środowiskowe – wpływ instytucji i grup społecznych
  - 12.1.4. Pojęcie wychowania a koncepcje psychologiczne za M. Łobockim
    - 12.1.4.1. Behawioralne – system wzmocnień
    - 12.1.4.2. Psychodynamiczne – zaspokajanie potrzeb, niwelowanie napięcia między potrzebami a normami społecznymi
    - 12.1.4.3. Poznawcze – administrowanie informacją, dysonans poznawczy: kumulacja, akomodacja, asymilacja
- 12.2. Pojęcia wychowania według M. Nowaka
  - 12.2.1. Wychowanie jako socjalizacja
  - 12.2.2. Wychowanie jako inkulturacja
  - 12.2.3. Wychowanie jako personalizacja
  - 12.2.4. Naturalistyczne /negatywne/ rozumienie wychowania
- 12.3. Edukacja – wychowanie –kształcenie
- 12.4. Rozwój
  - 12.4.1. Pojęcie
  - 12.4.2. Cechy: Kierunkowość; Progresywność
  - 12.4.3. Aspekty:
    - 12.4.3.1. Poznawczy – analityczność i obiektywizacja poznania
    - 12.4.3.2. Działaniowy - celowość, autonomia, konsekwencja, dowolność, odporność na zakłócenia czynników zewnętrznych, kontrolowalność
  - 12.4.4. Typy
    - 12.4.4.1. Filogeneza – Ontogeneza
    - 12.4.4.2. Rozwój jakościowy a ilościowy
    - 12.4.4.3. Rozwój strukturalny a funkcjonalny
  - 12.4.5. Koncepcje rozwoju
    - 12.4.5.1. Stadialny - K. Dąbrowski
    - 12.4.5.2. Epigenetyczny – J. Piaget; E. Erickson, S. Hessen
    - 12.4.5.3. Linearny (wektorowy) - S. Kunowski
    - 12.4.5.4. Koncepcje jednoczynnikowe – endogenne; egzogenne
    - 12.4.5.5. Koncepcje dwuczynnikowe
    - 12.4.5.6. Koncepcje wieloczynnikowe

13. Koncepcja czynnikowa Stefana Kunowskiego

- 13.1. Czynniki rozwoju: bios, ethos, agos, los
- 13.2. Przebieg rozwoju jako wynik wpływu (konwergencji) wielu czynników

14. Rozwój – koncepcja stadialna S.Hessena

- 14.1. Stadia rozwoju – specyfikacja
- 14.2. Kryteria wydzielenia stadiów rozwojowych

15. Struktura treści w pedagogice

- 15.1. Sposoby porządkowania i ich kryteria
  - 15.2. Subdyscypliny pedagogiczne – kryterium przedmiotu badań (oraz metod badań i języka)
  - 15.3. Stanowiska pedagogiczne – specyficzny model wychowania (oparty na specyficznych koncepcjach: świata, człowieka, poznania, moralności, społeczeństwa)
  - 15.4. Subdyscypliny pedagogiczne według Stefana Kunowskiego
    - 15.4.1. Podział pionowy
    - 15.4.2. Podział poziomy
  - 15.5. Subdyscypliny pedagogiczne według F. Meirieu
  - 15.6. Subdyscypliny pedagogiczne według S. Schiro
16. Analiza wybranych stanowisk pedagogicznych
17. Wprowadzenie w wybrane subdyscypliny pedagogiczne